

KI-lekse 4: Familieavtalen om KI

For hele familien, alle aldre · ca. 30–40 minutter · papir og penn, og alle til stede

KI-leksene henger sammen (4 av 4): Dere har funnet KI-en rundt dere (lekse 1), sett hvordan den gjetter (lekse 2) og undersøkt hvor godt den treffer (lekse 3). Her blir dere enige om hvordan KI skal brukes hjemme hos dere. Ikke fordi noe er farlig, men fordi det er enklere å bli enige før en situasjon oppstår enn etterpå.

Til deg som er voksen

Regler barn ikke har vært med på å lage, følges dårligere enn regler de har vært med på. Vel så viktig: en avtale som ble til i en rolig samtale, gjør det lettere for barnet å si fra når noe går galt.

Dette er derfor ikke et skjema som skal fylles ut, men en samtale med en avtale som resultat. Én ting skiller den fra mange skjermtidsavtaler: **de voksne er med i den**. En avtale der bare barna har plikter, signaliserer at dette handler om forbud, ikke om vurderinger som gjelder alle i huset.

Du trenger ingen KI-kunnskap for å lede samtalen. Har dere gjort de andre leksene, har familien allerede felles begreper å bruke. Har dere ikke det, fungerer avtalen likevel.

Dette trenger dere

Et ark og en penn, eventuelt en magnet til kjøleskapet. Alle i familien til stede, også de minste (de kan tegne signaturen sin), og helst alle voksne.

Slik gjør dere det

- Start med en runde uten kommentarer.** (5–10 min) Alle forteller etter tur: *Hva bruker du KI til nå, eller hva har du lyst til å prøve?* Regelen for runden er at ingen kommenterer eller korrigerer. De voksne svarer også, konkret: jobbmail, oppskrifter, oversettelse. Formålet er å få oversikt over den faktiske bruken, og den kommer bare fram hvis det er trygt å oppgi den.
- Gå gjennom fire spørsmål.** (10–15 min) Ta ett om gangen, og la alle si noe før dere lander.
 - **Hva er det greit å bruke KI til hos oss?** Ideer, forklaringer, oppskrifter? Skolearbeid — og i så fall hvordan? En mulig formulering: tenk selv først, spør etterpå.
 - **Hva deler vi aldri med en KI?** Navn, bilder, adresse, opplysninger om andre, ting vi vil holde private. Dette punktet bør stå ordrett i avtalen.
 - **Når er det KI-fritt og skjermfritt hos oss?** Måltider, etter leggetid, på hytta.
 - **Hva gjør vi når noe kjennes ubehagelig?** Hvis KI-en sier noe ubehagelig, noen sender noe rart, eller man angrer på noe man har gjort: si det til en voksen, uten at det møtes med kjeft. Det er de voksne som gir det løftet, og det er avtalens viktigste punkt.
- Har dere tenåringer, ta også et femte spørsmål: KI-er som er laget for å være en relasjon.** Noen apper tilbyr en venn eller kjæreste å skrive med, og de er utformet for å holde på brukeren over tid. Begynn med et spørsmål framfor et forbud: *Hva tenker du om apper man kan bli venn med? Har noen i klassen prøvd?* Lytt først. En mulig landing: viktige ting snakker vi med

mennesker om, og slike apper brukes ikke uten at de voksne vet om det.

4. **Skriv avtalen kort, med barnas egne ord.** (5–10 min) Maks fem punkter. Bruk formuleringene barna selv kom med. Ta med minst ett punkt som gjelder de voksne.
5. **Sett en dato for ny gjennomgang.** Om lag tre måneder fram. Både verktøyene og barna endrer seg, og en avtale som ikke revideres, blir raskt uaktuell. Skriv datoen nederst på arket.

Snakk om det etterpå (ved neste gjennomgang)

- Hvilke punkter har vi fulgt, og hvilke har vi ikke fulgt? Et punkt som ikke følges, er som regel feil formulert. Endre det.
- Har det kommet noe nytt — nye apper, nye vaner, noe på skolen?
- Er det noe vi ikke tillot sist som vi kan prøve sammen nå?

Godt å vite (for den voksne)

Hvorfor avtale og ikke bare regler? Fordi målet er dømmekraft, ikke lydighet. Barnet skal etter hvert ta disse valgene alene. Samtalene rundt avtalen er øvelse i det.

Hva med aldersgrenser i appene? De fleste KI-tjenester har aldersgrense i vilkårene, ofte 13 år, og krav om samtykke fra foresatte under 18. Å lese grensen sammen er et nøytralt utgangspunkt: det er vilkårene som setter den, ikke den voksne.

Hva sier skolen? Skolene følger nasjonale råd: elever på barnetrinnet skal i all hovedsak ikke bruke generativ KI selv, mens ungdomstrinnet innfører det gradvis. Men husk at kiforskolen er full av opplegg der man kan lære *om* kunstig intelligens og forstå algoritmene bak **uten** å bruke skjerm!

Vil du lese mer? Rådene 4 og 8 på [foreldresiden](#) utdyper både KI-er laget for relasjon og familieavtaler, med kilder til forskningen bak.